

R A P P O R T Nr. 89

IAO – Rapport uitgebracht ter aanvulling van de rapporten uitgebracht door de Belgische regering overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 22 en 23 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de geratificeerde verdragen – Rapporteringscyclus 2014

30 september 2014

2.728-1

RAPPORT

uitgebracht ter aanvulling van de rapporten uitgebracht door de Belgische regering overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 22 en 23 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de

GERATIFICEERDE VERDRAGEN – RAPPORTERINGSCYCLUS 2014

x x x

RAPPORT VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

De Raad heeft zich op verzoek van het Bureau uit eigen beweging gebogen over het geheel van de rapporten die de Belgische regering heeft uitgebracht betreffende de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de geratificeerde verdragen in het kader van de rapporteringscyclus 2014, overeenkomstig de bepalingen van artikel 22 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie.

Dat initiatiefrapport wordt ook uitgebracht overeenkomstig het verdrag nr. 144 over de tripartiete raadplegingen betreffende de internationale arbeidsnormen.

De commissie Internationale Arbeidsorganisatie werd met de bespreking van dat vraagstuk belast.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 30 september 2014 zijn goedkeuring gehecht aan het volgende rapport, dat werd opgesteld ter aanvulling van de door de Belgische regering aan het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) voorgelegde rapporten.

A. DRAAGWIJDTE VAN HET RAPPORT

De Raad heeft zich op verzoek van het Bureau uit eigen beweging gebogen over het geheel van de rapporten die de Belgische regering, overeenkomstig de bepalingen van artikel 22 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie, in het kader van de rapporteringscyclus 2014 heeft uitgebracht betreffende de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de bepalingen van de geratificeerde verdragen.

Dit initiatiefrapport wordt ook uitgebracht overeenkomstig het verdrag nr. 144 over de tripartiete raadplegingen betreffende de internationale arbeidsnormen (artikel 5), volgens hetwelk raadpleging is vereist over alle vraagstukken die verband houden met de rapporten over de geratificeerde verdragen.

Voor zijn oefening is de Raad uitgegaan van de rapporten die de Belgische regering aan het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) heeft bezorgd in het kader van de rapporteringscyclus 2014 en heeft hij toelichting gekregen van vertegenwoordigers van het bestuur die hebben deelgenomen aan de opstelling van die rapporten; hij bedankt de vertegenwoordigers van het bestuur voor hun medewerking.

De Raad herinnert eraan dat hij al een soortgelijke oefening heeft verricht voor de rapporteringscyclus 2013 en daarover op 24 september 2013 rapport nr. 85 heeft uitgebracht. De sociale partners hebben toen via de Raad een tijdpad afgesproken met de FOD WASO om te voldoen aan de verschillende IAO-rapporteringsverplichtingen.

Het rapport dat hij nu uitbrengt, moet dan ook worden gelezen ter aanvulling van het rapport dat de Belgische regering in het kader van de rapporteringscyclus 2014 heeft bezorgd. Ondanks het feit dat de Belgische regering die rapporten al aan het IAB heeft bezorgd, vindt de Raad het nuttig ook zijn eigen bijdrage te leveren, aangezien de Belgische sociale partners voortdurend nauw betrokken zijn geweest bij de in de IAO vastgestelde processen. Die bijdrage houdt volgens hem zeker een meerwaarde in ten opzichte van de autonome bijdragen van de landen, vanwege de niet te verwaarlozen rol die de sociale partners spelen in de vaststelling en tenuitvoerlegging van het sociaal beleid in België.

Hij is van mening dat zijn initiatief, indien het zou worden uitgebreid tot andere landen, kan bijdragen tot een efficiëntere en harmonieuzere werking van de op het niveau van de IAO vastgestelde controlemechanismen, met eerbiediging van het tripartiete kader.

B. INHOUD VAN HET RAPPORT

De Raad heeft kennisgenomen van de door de Belgische regering in het kader van de rapporteringscyclus 2014 voorgelegde rapporten over de toepassing van bepaalde verdragen die ze heeft geratificeerd. De vertegenwoordigers van het bestuur die hebben deelgenomen aan de opstelling van die rapporten hebben ze toegelicht.

Hij merkt vervolgens op dat de voorgestelde rapporten over de geratificeerde verdragen betrekking hebben op de volgende verdragen:

- verdrag nr. 29 betreffende de gedwongen arbeid (1930) en verdrag nr. 105 betreffende de afschaffing van gedwongen arbeid (1957);
- verdrag nr. 122 betreffende de werkgelegenheidspolitiek (1964);
- verdrag nr. 138 betreffende de minimumleeftijd (1973);
- verdrag nr. 151 betreffende de arbeidsverhoudingen in de openbare dienst (1978);
- verdrag nr. 154 betreffende het collectief onderhandelen (1981);
- verdrag nr. 182 betreffende het verbod van de ergste vormen van kinderarbeid (1999).

De Raad neemt bovendien akte van het eerste rapport over het verdrag nr. 176 betreffende de veiligheid en gezondheid in mijnen (1995).

Hij wijst erop dat het niet zijn bedoeling is uitvoerig in te gaan op iedere opmerking van de regering, maar hij zal algemene opmerkingen maken.

De Raad kan akkoord gaan met het geheel van de voorgelegde rapporten over de geratificeerde verdragen, onder voorbehoud van de volgende opmerkingen.

Het rapport over het verdrag nr. 29 betreffende de gedwongen arbeid (1930) en het verdrag nr. 105 betreffende de afschaffing van gedwongen arbeid (1957)

De Raad stelt het op prijs dat de regering uitvoerig heeft geantwoord op de opmerkingen en de directe vragen van de commissie van deskundigen; hij onderschrijft die antwoorden en opmerkingen.

Hij wijst erop dat het vraagstuk van de gedwongen arbeid hem al vele jaren ter harte gaat; hij heeft er zich met name over gebogen uit het oogpunt van de tewerkstelling van internationaal huispersoneel. In 2002 heeft de Raad de sociale onderhandelingen voor die categorie van werknemers moeten structureren. In het kader van dat specifieke probleem heeft de Raad zijn onderzoek uitgebreid tot de moeilijkheden die worden ondervonden door zowel Belgisch als internationaal huispersoneel, dat met name door diplomatiek en internationaal personeel wordt tewerkgesteld (zwartwerk, mensenhandel, moeilijkheden om het in België tewerkstelde personeel te identificeren en hun aantal te bepalen); hij heeft daarover een aantal voorstellen gedaan aan de toenmalige minister van Werk.

Het rapport over het verdrag nr. 122 betreffende de werkgelegenheidspolitiek (1964)

De Raad heeft kennisgenomen van dat rapport en kan ermee instemmen. Hij herinnert eraan dat het werkgelegenheidsbeleid deel uitmaakt van de core-business van de sociale partners, die zowel op Belgisch als op Europees niveau betrokken zijn bij de vaststelling en de tenuitvoerlegging van dat beleid. De Raad vermeldt dan ook zijn recente werkzaamheden op dat gebied, zonder daarom volledig te willen zijn.

Hij werd nauw betrokken bij de tenuitvoerlegging van het regeerakkoord van 1 december 2011 en de relancestrategie van de regering. Zo heeft hij verschillende adviezen uitgebracht over het werkgelegenheidsbeleid.

In advies nr. 1.814 van 25 september 2012 heeft hij zich uitgesproken over het voorontwerp van wet dat de relancestrategie van de regering omzet in verschillende concrete maatregelen, zoals de verhoging van de sociale werkbonus, de heroriëntering van bepaalde maatregelen voor lastenverlaging, de invoering van een globale verplichting voor alle werkgevers om jaarlijks een aantal werkpleklerplaatsen ter beschikking te stellen en de indiening van projecten voor werknemers die tot de risicogroepen behoren.

In de adviezen nr. 1.815 en nr. 1.816 van 30 oktober 2012 heeft hij zich gebogen over de concrete uitvoering van een aantal van die relancemaatregelen.

Wat de tewerkstellingsgraad van oudere werknemers betreft, heeft de Raad op 27 juni 2012 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 104 over de uitvoering van een werkgelegenheidsplan oudere werknemers in de onderneming gesloten, om in de ondernemingen een dynamiek op gang te brengen om het aantal oudere werknemers te behouden of te verhogen. Die overeenkomst concretiseert advies nr. 1.795 dat hij op 7 februari 2012 had uitgebracht en waarin de sociale partners zich ertoe hadden verbonden een alternatief uit te werken voor de regeling die de regering in het vooruitzicht stelde.

De Raad heeft zich ook uitgesproken over een mechanisme dat het respect voor de leeftijdspiramide bij collectief ontslag waarborgt. Hij heeft advies nr. 1.803 uitgebracht over de invoering in de wetgeving van de voorwaarde dat het aantal ontslagen in het kader van het collectief ontslag evenredig gespreid worden over de leeftijdsgroepen. Hoewel de Raad de doelstelling van die maatregel heeft onderschreven, was hij van mening dat het beginsel in kwestie moeilijk inpasbaar is in de Belgische regelgeving inzake collectief ontslag en hij heeft bijgevolg een alternatief systeem voorgesteld in een ontwerp van collectieve arbeidsovereenkomst.

Met betrekking tot de tewerkstelling van jongeren heeft de Raad een aantal adviezen uitgebracht in het kader van de relancestrategie van de regering, met het oog op de bevordering en de consolidatie van de stelsels van alternerend leren en werken voor jongeren. Het gaat in het bijzonder om de adviezen nr. 1.770 van 25 mei 2011, nr. 1.818 van 30 oktober 2012 en nr. 1.895 van 25 februari 2014.

De Raad heeft geconstateerd dat de regering slechts gedeeltelijke uitvoering heeft gegeven aan voormelde adviezen wat het systeem van alternerend leren betreft. Omdat de sociale partners vinden dat de verschillende delen van hun voorstellen essentieel zijn, dringt de Raad er bij de regering op aan dat alsnog uitvoering zou worden gegeven aan de drie luiken, zowel wat de generieke definitie, de sociale zekerheid als het arbeidsrecht betreft, teneinde een kwalificerend en kwaliteitsvol instrument te ontwikkelen dat voor jongeren een optimale overgang naar de arbeidsmarkt mogelijk zou maken en teneinde de coherentie en transparantie over de verschillende stelsels heen te bewaken.

De Raad heeft op 15 juli 2014 ook rapport nr. 88 uitgebracht over de uitvoering, door de Belgische sociale partners, van het Europese actiekader inzake werkgelegenheid voor jongeren van juni 2013.

Het rapport over het verdrag nr. 154 betreffende het collectief onderhandelen (1981)

De Raad heeft kennisgenomen van dat rapport. Hij is verbaasd over de bewoordingen van bepaalde delen van het rapport en roept op tot voorzichtigheid.

Hij wil er dan ook een aantal nuances in aanbrengen om de stand van het Belgische sociale overleg, in het bijzonder de sociale dialoog op centraal niveau, beter weer te geven, zonder afbreuk te doen aan de onderhandelingen op sectorniveau, die de laatste jaren intensief werden voortgezet.

Het laatste grote akkoord dat de sociale partners hebben gesloten, is het uitzonderlijke akkoord voor de periode 2009-2010 "Bijdrage tot het herstel van het vertrouwen" van 22 december 2008. Dat akkoord, dat in een bijzonder moeilijke economische context werd gesloten, heeft rechtstreeks als inspiratie gediend voor het eerste relanceplan van België als antwoord op de crisis. Het was de bedoeling een duurzaam herstel van de economie en een versterking van de concurrentiekracht van de ondernemingen mogelijk te maken om het scheppen van duurzame activiteiten en jobs te bevorderen en de koopkracht van de burgers te ondersteunen.

Zo was de Raad de spil bij de tenuitvoerlegging van dat akkoord en hij heeft in dat kader een reeks eenparige adviezen uitgebracht inzake vereenvoudiging van de banenplannen, vermindering en herverdeling van de sociale lasten, welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen; er werd ook een collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de ecocheques gesloten.

De Raad werd in ruime mate betrokken bij de maatregelen ter uitvoering van het relanceplan en de aanvullende maatregelen die later werden genomen. In dat kader werd hij verscheidene keren om advies verzocht (*zie hierboven het deel over het verdrag betreffende de werkgelegenheidspolitiek*).

De moeilijkheden om in België daarna interprofessionele akkoorden te sluiten voor de periodes 2011-2012 en 2013-2014, zijn te wijten aan een bijzondere delicate economische, sociale en institutionele context. Dat betekent niet dat de Belgische sociale dialoog werd verbroken. Hoewel de interprofessionele onderhandelingen niet hebben geleid tot een akkoord voor de periode 2011-2012, werden toch een aantal maatregelen van het ontwerp van interprofessioneel akkoord opgenomen in de wet en voorgelegd aan de sociale partners. De regering is de sociale partners vervolgens blijven betrekken bij de verschillende hervormingen.

Voor de periode 2013-2014 hebben de sociale partners geen interprofessioneel akkoord kunnen sluiten, maar in januari 2013 hebben ze toch een gedeeltelijk sociaal akkoord bereikt. Dat akkoord werd in de Raad zeer snel geconcretiseerd door middel van verschillende adviezen en collectieve arbeidsovereenkomsten over de geleidelijke verhoging van het minimumloon voor jongeren vanaf 18 jaar, de verminderingen van sociale bijdragen en de welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen, en ten slotte de verlenging van bestaande akkoorden inzake werkloosheid met bedrijfstoeslag (zie de adviezen 1.840 tot 1.847 van 28 maart 2013 en de op diezelfde datum gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten).

Bovendien moest er in die laatste periode ook een compromis worden gevonden over de harmonisering van de statuten arbeiders-bedienden. De sociale partners werden bij de desbetreffende discussies betrokken, maar het is de regering die in juli 2013 een compromis heeft bereikt over de opzegging en de carenzdag. De andere delen van de harmonisering werden behandeld door de sociale partners, die op 12 februari 2014 advies nr. 1.893 over de aanvullende pensioenen hebben uitgebracht en de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 109 betreffende de motivering van het ontslag hebben gesloten. In de Raad zijn nog werkzaamheden aan de gang over de andere punten van de harmonisering van de statuten.

Het eerste rapport over het verdrag nr. 177 betreffende thuiswerk (1996)

De Raad constateert dat het hier gaat om een eerste rapport, dat bijgevolg beperkt is tot een stand van zaken van de Belgische wetgeving met betrekking tot die materie.

Hij wenst dat eerste rapport echter te nuanceren.

De Raad constateert dat in het rapport met betrekking tot artikel 4 van het verdrag en de maatregelen ter uitvoering van dat verdrag in Belgisch recht wordt gesteld dat de thuiswerkers al zijn beoogd door de arbeidswet van 16 maart 1971, behalve wat de bepalingen inzake arbeidsduur, zondagsrust en nachtarbeid betreft.

Hij merkt in dat verband op dat essentiële delen van die wet in werkelijkheid niet van toepassing zijn op die werknemers.

Wat de maatregelen aangaande veiligheid en gezondheid van thuiswerkers betreft, signaleert de Raad dat de werkzaamheden hieromtrent nog volop aan de gang zijn binnen de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk.
